վեն։ (բայ?)ց արժամ (s!) մտածեմ մտանել յեղեմա-
յին դրախտդ/

196բ. կենդանի տնկոց եւ ի բուրաստանդ... (գեղեցկ?)այտիպ ծաղկանց, նմանին միտք իմ ծովակ... (մի քանի տառ մաշուած) կեցել ոք քար ի միջոցին ծալս ծաւալմամբ ի վեր... յառնեն։ այսպ. եւ գիտել զմինն բազմացն ի վերայ... քոյդ առաքինութեն ճառագայթ. ոչ գիտեմ թիւ...նկ բողբոճախիդ եւ սաղարթալի ձկտե... պտուղս քաղցրայճաչակ ախորժակ.... ծաղիկ ծիրանափայլ եւ անճառելի եւ կա... եւ կարծակնացել. քաղեցից եւ կազմեցից...խի ի մէջ ստենց բանականութես։Այլ այժմ ի յաւ(հու)թիս. բացցուք զբերանս մեր արժանոյքյտ?ահութեց։ երկնաւորաց եւ երկրաւորաց, խնդրելով ի ճշմարիտ լուսոյն զլուսաւորիչ հոգոյն շնորհաւք ըսցել. ջրագդ անշիջանելի պահել ի սբ.եկեղեցոյ զկենաց հացի բաշխաւղդ եւ քաղցրայճաչակ գինոյն մանդռակդ (s!) (մատռուակդ) ընդ երկայն օւուրս տացէ ք(աղց)ել. եւ ծարաւի անձանցս. իսկ յորժամ ինքն կամե...ածային. կամացն գիտաւորութի. եւ բարունեցն. խումբք թախանձեսցեն զիւրենց. տրն. առ ինքենս. յաւելուլ զիմաստայսէրդ իմաստութեն.հաւր անդ զանճառելի դպրութին.բայց... ոչ երբեք չատացար քննութբ.... (պակաս թերթ)//

197ա. Այլ նայ? այժմ ի հասելոյս ժամանեցի զէմն յանդիմանն եւ փոքրայգունէս ի մեծ գիտութին. որ եւ ...ցի նոցայ յաջողեալ յամենայկարող աջոյ բար...ոյն եւ բանայսիրացն անձանձրոյթ լեղուս ընդ հրեղէն լեզացն (s!) փառաւորիլ եւ նոցին հայցմա... (ամբք) աղօթից շնորհել քեզ պայծառ ջահ անշիջանելի ի Քս եղիցի ի պարծանս գերեզմանի նոցայ եւ յաւգուտ հանուրց քրիստոնէից. ընդ նոսին ընկալցիս եւ դու զվարձս աշխատանաց ի մեծ եւ յաշխարհայգումար հրապարակին ծնաւղաւք եւ ազգականաւք եւ ա. արեն. մերձաւորօք ընդ որս եւ մեզ եւ ծնողաց մերոց եւ եբախտաւորաց կենդանեց.և մեռելոց եղիցի ողորմութի. գտանել յաւուրն յետ(նու)մ. եւ այժմ ի Քէ Այ մերոյ որ է ահել. գովել. եւ փառ(աւորե)լ ընդ հաւր եւ սբ. հոգոյն, այժմ եւ միշտ եւ.

Արդ ահեսցէ. տրն. տերանց եւ իշխեցելոցն իշխանն զծիրանայծին եւ զծիրանայծաղիկ զմանկայգոյն իշխանն մեր, որ տայրն են տեղոյս եւ փառք ազգին... որ ի հոգանութբ բանականաց համեմա... գից բնութբ. անհամեմատ պատուով. գեր...իցն ազանց։ յերից ընդելադոյն... եւ ի զաւրաւոր զարմից եւ ի բուն ուղղա... անճարից. եւ ի բարձրատոհմիցն Խաղբակեցն Վասակայ եւ Պ.(ռ)ոշենցն Հասանայ ազնուայգոյնին եւ հսկայաձեւին Իաշոյ եւ ի յոգնաշաւիղ եւ ի բազմոստեն.տնկոցն տատմա... (երկու երեք բառ) բարձրելոյն ի մի իմն եկել.համեղութի. քաղցրորակ պտղ...ի ծայրս երկնահաս տնկոյն ի վերջնում ժամանակիս մե(ծ)աւ հրաշիւք սերեցան զվարճական խնդութի. եւ փառք ազգին իւրենց.,եւ երկրորդ Աբրահայմու հաւատոցն համաքատակի եւ չորրորդն եղեն որդիք, չորրորդն հաւոյն իւրենց Վասակայ. իբր եղանակաց չորից առ վերջնովքն առին բոլորել զաւրութե. ծնունդ. ընդարձակեսցէ Ած. Հասանայ եւ Վասակայ, եւ բնակեսցէ Ած. ի տան Առադին (Սասդին) եւ Զումային։ եւ եղիցին այլազդիքն ծառայք նո(ց)այ. լվիցէ տր. ձայնի նոցայ եւ ի ժողովուրդ(ս) նոցայ բնակեսցէ Ած. եւ ձեռք նոցայ ընտրեսցեն ն..այ եւ աւգնական ի թշնամեց. եղիցի նոցայ։ Ահեսցէ. տր. զօրութիս. նոցայ և ընկալցի զգործս նոցայ խ(որտակեսցէ զմէջս ի վերայ. յարուցելոց թշնամեց. նոցայ եւ ատելիք նոցայ մի կանկնեսցին. եւ սիրեցել. լիցին նոքայ ի տէ. եւ Ած. հովանի եղիցի նոցայ զամ. օուրս։ եւ ի մէջ ուս.ց նոցայ հանդիցէ Ած. յահութեէն Այ. երկիր նոցայ լցցի. ի ժամանակաց երկնից եւ ի ցաւղոյ եւ յանընդոց (s!) աղբիւրասցի նոցայ բարիք ի ներքուստ ի ժմկի.արդեեց եւ արեգական փոփոխմանց ի գումարելոց առ...(մնացածն ընկած)։*

---

*Զ–ը ժողովածու է, տարաբախտաբար աշխատութիւններից ոմանց սկիզբը կամ վերջը պակաս, ուստի եւ բոլորի հեղինակները որոշել չենք կարող. բայց այստեղ կան Նչեցու, Կիրակոս Երզնկացու, Յակոբ Թագորցու եւ մի անյայտ հեղինակի սոյն գրութիւնը Պոշեան ժամանակակից իշխանների յիշատակութեամբ։ Ժողովածուն, ուրեմն, դպրոցական նպատակների եւ յատկապէս Գլաձորի հետ կապուած աշակերտների կամ հեղինակների գրուածներ են, արտագրուած Բաբերդացի Աստուածատուր վարդապետի համար։

ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ Բ. 26.

Ա. Գիրք. 202.

Հատուած Խաչիկ վարդապետի (պատկ. 90–91).

Ի բնա(ւ)իցն բարւոյ բնաւորեալ է սեռիցս բանականաց բաղձանք իմն հոգեւոր ընդ բուսոյ բարուցն տրամադրութե, քննական մտաց հանճարոյ՝ զարդարելոյ վս զտրամախոհութիս, որպէս եւ զառաջինսն է մեզ նկատել՝ զպարս իմաստասիրացն, որք յԱյ առեալ վկային։ զի ի խոր անդիտուն խաւարի զարմանալիս եւ հիացական գտեալ ճանապարհ եւ ելք իմաստից։ որոց վայելեալ ի գիւտս արժանեացն, եւ ապագայից թողել աննիաղ լուսաւորութի։ Ընդ որս եւ ես յետինս ի յաշակերտս բանասիրաց եւ կրսերս ի յընկերակցաց Ցունան գծող ապիկար, եկեալ առ ոտս մեծիս ի վարժապետաց եւ առաջինս յիմաստասիրաց Եսայիաս կոչեցեալ, որ յայսմ ժամանակի փայլէ իբրեւ զարեգակն, լուսաւորելով բանիւ իմաստից զազգս հայկազեան. նաեւ զբոլոր տիեզերս շրջակայական։ եւ եղէ ցանկացող այսմ սոփերի եւ աշխատութբ երկոց մակագրեցի զգիրս յառաջասացեալ իմաստասիրացն, ի վայելս անձին իմոյ տկարի եւ յիշատակ հոգւոյ իմոյ հիքականի եւ ծնողաց իմոց եւ վղաց եւ համօր(էն) երախտաւորաց։ Բայց գրեցաւ ի թուի հայոց ի յեւթն հարիւրերորդի ութսուներորդի երրորդի, ի ձորս Վայոց, ի յանապատիս մեծափառ Գայլի ձոր կոչեցեալ, ընդ հովանեաւ սրբոյն Ստեփանոսի նախավկայի, եւ աւգնակա-